

จิตร ภูมิศักดิ์ นักคิด นักเขียน..... "ซิมโฟนี 80 ปี จิตร ภูมิศักดิ์"
คอนเสิร์ตการกุศล

นำเสนอเมื่อ : 11 มิ.ย. 2552

❑ จิตร ภูมิศักดิ์

กองทุนจิตร ภูมิศักดิ์ ร่วมกับ
มูลนิธิสายธารประชาธิปไตย

ขอเชิญชมคอนเสิร์ต

ซิมโฟนี 80 ปี จิตร ภูมิศักดิ์

“คนยังคงยืนเด่นโดยท้าทาย”

รายได้เพื่อจัดตั้งมูลนิธิจิตร ภูมิศักดิ์ ❑

พบกับต้นฉบับผลงานเพลงครั้งสมบูรณ์ ของ
จิตร ภูมิศักดิ์

เรียบเรียงเสียงประสาน บรรเลง
และขับร้องประสานเสียง

โดย วงออเสตราวิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหิดล

พร้อมด้วยศิลปินรับเชิญ โฮป แฟมมิลี่

วันเสาร์ที่ 13 มิถุนายน 2552

เวลา 18.00 น. ณ
หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ท่าพระจันทร์

บัตรราคา 500,700 และ 1,000 บาท

ซื้อได้ที่ ร้านห้อง ท่าพระจันทร์, โรบินสัน สาขา
รัชดาภิเษก,

มูลนิธิสายธารประชาธิปไตย 02-621-89-
8-9

และ กลุ่มดินสอสี โทร. 0-2-623-2838-9

พิเศษ บัตรราคา 1,000 บาท รับ VCD
เพลงจิตร ภูมิศักดิ์ ฟรี

รายได้เพื่อก่อตั้งมูลนิธิจิตร ภูมิศักดิ์ และ
กิจกรรมต่อเนื่องในโครงการ

80 ปี จิตร ภูมิศักดิ์ (พ.ศ. 2553) และ 45 ปี
วันเสียชีวิต (พ.ศ. 2554)

- ☑ จิตร ภูมิศักดิ์
- ☑ ภูหลวง
- ☑ อุดม พลฉันทวง
- ☑ ปรีดี พนมยงค์
- ☑ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

☑ จิตร ภูมิศักดิ์

จิตร ภูมิศักดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2473 เดิมชื่อ "สมจิตร์" เกิดที่ ตำบลประจันตคาม อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นบุตรของนายศิริ ภูมิศักดิ์ นายตราจรรยา สามีกับนางแสงเงิน (ฉายาวง) ชื่อ "สมจิตร์" เป็นชื่อที่ตั้งโศลกของกับ "กัมม" ที่สาวคนเดียวกับจิตร แต่เนื่องจากในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการให้ชื่อสื่อลักษณะเพศ "สมจิตร์" จึงถูกเปลี่ยนเป็น "จิตร"

ในระหว่างปี พ.ศ.2479 - 2482 ด้วยเหตุที่บิดาทำงาน สรรพสามิตจำเป็นต้องย้ายที่ทำงานบ่อย บิดาของจิตร ได้ย้าย ไปรับราชการที่จังหวัดกาญจนบุรี จิตร ภูมิศักดิ์ จึงได้เข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนประจำจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ.2483 บิดาย้ายไปรับราชการ ที่จังหวัด สมุทรปราการ ครอบครัวจิตรอยู่ที่ใด 7 เดือน บิดาก็ได้ รับคำสั่งย้ายอีก ระหว่างปี พ.ศ.2484 - 2489 บิดาได้ย้ายไปรับราชการ ที่จังหวัดพระตะบอง ซึ่งไทยได้คืน มาจากเขมร จิตรได้ เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พระตะบอง ทำให้จิตร ได้มีโอกาสศึกษา ภาษาฝรั่งเศส และเขมรจนเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะภาษาเขมร จิตร แรกงาน ที่ภาษาพูด ภาษา เขียน และเลขาธิการ

ต่อมา นายศิริ บิดาของจิตรได้บั้นใจไปรักหญิงอื่น จนในที่สุดบิดาและมารดาได้ตัดสินใจแยกทางกัน และเมื่อ ภายหลัง สงครามอินโดจีน ไทยตั้งคืนพระตะบองให้เขมร นางแสงเงินได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ทำการเช่าบ้านเปิด ร้านขายเสื้อผ้า ทางฝั่งสอง 2 คนเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ จิตรและพี่สาวได้ย้ายเข้ามาเรียนต่อ ที่ครูเทพมหาเศรษฐี โดยทั้งสองพี่น้องเข้าไป พักอาศัยอยู่กับคุณอรุณพงษ์ ที่อยู่ที่เขาศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 ที่โรงเรียน วัดเบญจมบพิตร เนื่องจากอยู่ไกลบ้าน แต่ทางอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน ไม่เต็มใจรับตราเรียนที่นั่น แมวว่า ทหารจับเอาได้มีประกาศรับรองผู้พลพญาเจ้าจังหวัดพระตะบอง พิบูลสงคราม เมื่อประเทศไทย ได้คืนดินแดน เหล่านี้ให้เขมรนักเรียนทุกคนสามารถ เข้าเรียนต่อ ในโรงเรียนรัฐบาลใดๆ ก็ได้ โดยมีพี่สาวกมล ภูมิศักดิ์ ลงชื่อเป็นผู้ปกครองแต่ช่วยจิตร ส่วนพี่สาวเขมร ต่อที่ โรงเรียนเตรียมอุดม ในปักษ์เหนือ เขมรของจิตรซึ่งอยู่ที่สุพรรณบุรี จะส่งมากรุงเทพฯ จิตร ทุกเดือน เพื่อมาซื้อผ้าไปขายและเอาเงินมาใหญ่ไซ้ ซึ่งเงิน ของจิตร มักจะถูกนำไปใช้ซื้อหนังสือ โดยยอมอดกินข้าว ในระหว่างเรียนที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตรนี้ จิตรมักจะ ถูกครูตำหนากว่า เป็นเขมร ข้าแล้วเขาแล้ว แต่ก็แม่และพี่สาวคอยให้กำลังใจ และจิตรก็อดทนเรียนจบ

วันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2493 จิตรสอบไล่ได้ เตรียมอุดม (ม.ศ.5) จากโรงเรียน เตรียมอุดมศึกษา ด้วยคะแนน 65% หลังจากนั้นจิตร สอบเข้าเรียนต่อที่ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา พ.ศ.2493 ระหว่างศึกษาอยู่ที่ คณะอักษรศาสตร์ ช่วงหนึ่งจิตรได้ ไปคลุกคลีอยู่กับ ดร.วิไลเยียม เจ. เกิดียะ คุณบิดันที่ทางอักษรศาสตร์ ฝ่ายภาษาโบราณ ตะวันออก อดีตที่ปรึกษา ของหอสมุดแห่งชาติ จิตร ซึ่งมีพื้นฐาน ใญ่กว่า ภาษาไทย ด้อยกว่า จึงสามารถตรวจหรือ ดร.วิไลเยียม เจ. เกิดียะ ได้อย่างมากในการตรวจหา และขณะเดียวกัน จิตรก็สามารถ ปรึกษาหารือ กับทางศาสตราจารย์ ผู้มีโด เช่น การวิเคราะห์ คำบางคำ เช่น คำว่า " กระลาโหม " เป็นต้น

ขณะเรียนอยู่ที่คณะอักษรศาสตร์ จิตรได้มีโอกาสเรียนวิชาภาษาไทยกับศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธนด้วย ซึ่งจิตรสอบได้คะแนนเต็ม 100 คะแนนแต่พระยาอนุมานราชธนหักคะแนนออกเสีย 3 คะแนนเพื่อไม่ให้เหลือ วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2496 จิตร ภูมิศักดิ์ ได้รับหนังสือมอบหมายจากมหาวิทยาลัย มีหน้าที่จัดทำหนังสือ มหาวิทยาลัย ฉบับ 23 ตุลาคม เพราะต้องการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ซ้ำๆ ซากๆ เหมือนกันทุกปี . โดยแนวกรอเดิม เล่าเนื้อหาในหนังสือที่ตัวเองทำไปรับไปประชาชน ตามหนังสือหนังสือมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 23 ตุลาคม จิตรได้เห็น ถึงสภาพที่แท้จริงของประชาชน ในอีกด้านหนึ่งจิตรก็ได้ไปเห็นความอันไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้คนที่บอกกันมานาน หนังสือ "23 ตุลาคม" เป็นเนื้อหาที่เป็นข้อเขียนของจิตร ภูมิศักดิ์ จำนวนอย่างน้อย 3 เรื่อง ได้แก่

เรื่องแรก คือ บวรวิเคราะห์ การแก้ปัญหาสังคมตามพุทธปรัชญาและวิจารณ์ผลคนที่หันไปใช้ศาสนา บังหน้า ในนาม "ผิวดอกเหลือง" เป็นการวิจารณ์การที่ทางคณะไม่จำเป็นและวิจารณ์พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของ พระบางประเภท ตลอดจนวิจารณ์แก้ปัญหาแบบลัทธิปฏิรูปของพุทธศาสนา เรื่องที่สองคือ "ขวัญเมือง" เป็นนิยายสั้นทางการเมือง สะท้อนภาพผู้หนึ่งที่มิคุ้นเคยกับสังคมที่กล่าวถึง ถือเอาเกาะ หน้าที่ทางการเมืองและการกระทำ ที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นหน้าที่สูงสุดของชีวิต

เรื่องที่สามคือ กอแอมชื่อ "เรอคือหญิงรับจ้างแม่เฒ่า" เป็นการ วิจารณ์ผู้ที่มิคุ้นเคยกับสังคม เพราะความนึก ยากจนทุกทางทั้งเคยกับยอมเอาลูกไปทิ้งโดยไม่รับผิดชอบ นอกจากนั้น ก็มีส่วนเขียนของบุคคลอื่น ได้แก่ เรื่อง "แปรวิถี" ของศรีวิภา สุขุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดของนักปฏิวัติในฝรั่งเศส เช่น วอลแตร์ รัสโซ ซึ่งจิตร ภูมิศักดิ์ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เข้มงวด

มีบทแปลของวรรณคดี นพวงศ์ เป็นการเปิดโปงการดำเนินและการโกง ในวงการรัฐบาลไทย ซึ่งหนังสือพิมพ์ ภาษาต่างประเทศนำไปเขียน มีบทความของประวิทย์ ศรีมันตะ เรื่อง "ใครหมั่นใครอยู่ใครเกียจคร้านตายเสีย"

เป็นการเขียนโต้กรประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลที่ประดงามประชาชนมุยกจากนว่าเป็น "ผู้แยกตลาด" ยกย่องพวกมั่งมี ศรีสุขว่าขยัน ซื่อซอบความมาจากโคลงสี่สุภาพ บทสุดท้ายของกรประชาสัมพันธ์ และมีข้อความชักชวนให้หนีล้นนมรัลถึงกรกรรมกร คนงานที่สร้างตึกจุฬาลงกรณ์ขึ้นมา ให้หนีถึงคนของกรกรรมกร คนงานและประชาชนผู้เสียภาษีบ้าง

เมื่อหนังสือได้จัดพิมพ์เล่มแรกแล้ว แต่ก่อนที่จะเข้าปาก เจ้าหน้าที่ของโรงพิมพ์ "ไทยวัฒนาพานิช" อันเป็นแหล่งรับพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ได้แอบส่งหนังสือไปให้ทางตำรวจสันติบาลและทางมหาวิทยาลัย จึงทำให้มีการสั่งอายัดหนังสือเกิดขึ้น

จากเนื้อหาที่ผิดแผกไปจากปกก่อนๆ เนื้อหาทำให้เกิด เหตุการณ์สอบสวนจิตร ขึ้นที่หอประชุมใหญ่จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยและจิตรถูกคลุมนี้ลิตคณะวิศวกรรมศาสตร์จับ "โยนบก " ลงจากเวทีหอประชุม ทำให้จิตรได้รับบาดเจ็บ ไปพักรักษาตัวอยู่ที่ โรงพยาบาลเลิดสินเป็นเวลาหลายวัน

ต่อมาทางการของมหาวิทยาลัยได้ตั้งคณะกรรมการ พิจารณาโทษของจิตร และทางคณะกรรมการได้มีมติให้พักการเรียนเป็นเวลา 1 ปี คือในปี พ.ศ.2497 ระหว่างที่ ถูกสั่งพักการเรียน จิตร ได้งานสอนหนังสือ เป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาไทยที่โรงเรียนอันทรรศึกษา

แต่สอนได้ไม่นาน เนื่องจากจิตรได้นำเอาแนวคิดใหม่ไปวิเคราะห์วรรณคดี ที่สอนพวกนักเรียน ผลก็คือนักเรียนชอบ แต่เจ้าหน้าที่บริหารโรงเรียนไม่ไว้วางใจจึงจำต้องออกจากงาน ต่อมาจึงได้งานใหม่ โดยไปทำหน้าที่สอนพิมพ์ที่ "หนังสือพิมพ์ไทยใหม่" อยู่กับสุภา ศิริมานนท์ ซึ่งเป็นบรรณาธิการ และ

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เองเป็นเป็นประโยชน์ ต่อจิตรอย่างมากในการสร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่า ต่อประชาชน และวงวิชาการของไทย ผลงานในช่วงที่อยู่ที่หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจารณ์ เช่น วิจารณ์วรรณคดีวิจารณ์หนังสือ วิจารณ์ภาพยนตร์ โดยใช้นามปากกา "บุคแมน" และ "สุฟวีแมน"

ขณะที่พักการเรียนจิตรต้องย้ายที่อยู่อาศัยจากบ้าน ดร.เกิดนัย ที่ซอยรวมญาติ ถนนสุขุมวิท เนื่องจากดร.เกิดนัย ถูกส่งตัวกลับประเทศ จิตรได้ย้ายไปอาศัยอยู่กับเพื่อนเก่าที่บริเวณสะพานเสาวนีย์ ตรงข้ามกรมทางหลวงแผ่นดิน อันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ขององค์การ ส.ป.อ.ในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นย่านสลัมระยะหนึ่ง และเมื่อพี่สาวของจิตร ซึ่งเรียนจบเภสัชฯ ได้ทำงานที่จังหวัดปราจีนบุรี มีเงินอยู่บ้างจึงปลุกบาปไม่สลัมขึ้นนามบริเวณสลัม

บ้านหลังดังกล่าว ต่อมาได้ถูกใช้ไปเป็นที่สนทนาทางการเมือง และการสร้างผลงานทางหนังสือเป็นจำนวนมาก พ.ศ.2498 จิตรกลับเขารเรียนต่อในชั้นปีที่ 3 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงระยะนี้ จิตรได้เลิกอาชีพ

หนังสือพิมพ์แบบทำประจำ หันมาทำงานเป็นโอด พาชวาต่างประเทศท่องเที่ยว กับ "บางกอกทัวร์" มีที่ทำการอยู่ที่ มุมตรอกโรงแรมโอเรียลเต็ลและได้เดินทางไปกับพวกลูกหลายครั้งเพื่อนำชาวต่างประเทศเขามนควรวัดนครธรรมซึ่งทำให้ จิตรมี ความเชี่ยวชาญ ทางโบราณคดีภาษาเขมรและการอู่นจารึกได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในการกลับเขามาเรียนครั้งใหม่นี้ จิตร ภูมิศักดิ์ ได้รวมกลุ่มกับเพื่อนนิสิตที่มีแนวคิดก้าวหน้าจากคณะต่างๆ รวมทั้งจากคณะอักษรศาสตร์ด้วย ทำกิจกรรมที่เน้นหนักไปในการศึกษาต่อมานำไปสู่การปฏิบัติ

ในการศึกษาของตน ของกลุ่มกิจกรรมของจิตร ได้ศึกษา "วัตถุนิยมประวัติศาสตร์" ต่อมาได้มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม โดยมีอิทธิม กรองเกรตเพชรลงชื่อเป็นผู้แต่ง

เป็นเอกสารที่ปูพื้นฐานทัศนะแบบวัตถุนิยมวิภาษและแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ มี การศึกษา "แนวทางมวลชน" ของเหมาเจอตุง โดยคำนึงถึงว่า ภาพทิวเขาแนวทางมวลชนไม่ตีแล้วก็อาจโดดเดี่ยว อาจเคลื่อนไหวอะไรไม่ได้ หรือแมกระทั่งถูกตีจากพวกปฏิกริยาได้

และได้มีการปรึกษางานของกลุ่ม ทั้งงานในระดับคณะ งานในระดับมหาวิทยาลัย และงานในระดับขบวนการ นิสิตนักศึกษา ต่อมากลุ่มกิจกรรมของจิตร คนในกลุ่มได้มีตำแหน่งประธานแผนกปาฐกถาและโตคารม ได้ใช้แผนก จัดกิจกรรม รายการ "ศิลปินโซเวียต"

โดยมีศิลปินจากรัสเซียมาแสดงเป็นครั้งแรก จัดรายการ "บัวบานบนแผ่นดินแดง" โดยเขียนและศิลปินกลุ่มที่กลับจากเมืองจีนของ สุวีดิฒน วรดิลกมาแสดง เข็มกมล เกตุศิริ มาบรรยายเรื่อง "ดนตรีไทย" เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกชาตินิยม หวงแหวนวัฒนธรรมของชาติ

อันนำไปสู่การคัดค้านวัฒนธรรมอัน เนาพะของจักรวรรดินิยม และมีความพยายามผลักดันให้มีสภานิสิตและมีคณะผู้บริหารองค์กรนักศึกษาจากการ เลือกลง แต่ยังไม่เกิดผล

แนวทางในการเคลื่อนไหวของกลุ่มกิจกรรมนิสิตของจิตร ภูมิศักดิ์ ในระหว่างปี พ.ศ.2498 - 2500 นั้น คือ การกระตุ้นให้นักเรียน นิสิตนักศึกษามีความรู้สึกชาติ รักประชาธิปไตย

ให้สนใจการเมือง ให้เข้าใจ การเมือง เป็นปมเงื่อนในการแก้ปัญหาของประเทศ การคัดค้านวัฒนธรรมอันต่ำทรามของจักรวรรดินิยมอเมริกา พิทักษ์และ

ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ คัดค้านความไม่เป็นประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัย คิดค้นระบบรางวัลสิทธิ นิยมคณะ ลัทธินิยมมหาวิทยาลัย และลัทธินิยมกีฬา

กระตุ้นให้นักศึกษาใหม่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ มีความสามัคคีกัน กระทั่งถึงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง ตระหนักรู้ถึงภัยของจักรวรรดินิยม และได้มีความพยายามใหม่องค์การ ร่วมกัน ซึ่งได้แก่

"สหพันธ์นักเรียนนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ต่อมาในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500

จิตร

ภูมิศักดิ์จบการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ปริญญาบัตรอักษรศาสตร์บัณฑิต

จากนั้นก็เข้าทำงานเป็นอาจารย์สอนหนังสือที่
วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครู

และขณะเดียวกัน

ก็เป็นอาจารย์พิเศษวิชาภาษาอังกฤษที่คณะส

ถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

พร้อมทั้งเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท ณ

สถาบันคนควาเรื่องเด็กของยูเนสโก

ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

อาจารย์จิตร ภูมิศักดิ์

สอนที่มหาวิทยาลัยศิลปากรสัปดาห์ละ 6

ชั่วโมง โดยได้ค่าสอนชั่วโมงละ 30 บาท

จากแนวคิด ของจิตร

ทำให้หนังสือรับน้องใหม่ของศิลปากร ปี

2500 ออกมาแหวกแนว

เช่นเดียวกับหนังสือรับน้องใหม่ของจุฬาฯ

ปี 2496

เป็นหนังสือที่ปฏิวัติแนวคิดเรื่องศิลปะอย่างขุ
ดรากรอุณโคณ ชี้ให้เห็นว่า

"ศิลปะต้องเกิดเพื่อชีวิต" มิใช่

"ศิลปะเพื่อศิลปะ" อย่างเลื่อนลอย

งานเขียนเรื่อง "ศิลปะเพื่อชีวิต"

บางตอนของจิตร ซึ่งใช้นามปากกาว่า "

ทีปกร " ตีพิมพ์ครั้งแรกที่

หนังสือรับหนองฉบับนี้ จากนั้น สำนักพิมพ์

เทเวศน์จึงได้นำไปรวมพิมพ์เป็นเล่ม

"ศิลปะเพื่อชีวิตศิลปะ เพื่อประชาชน"

และในปีเดียวกันนี้

จิตรได้เขียนบทความชื่อ

"บทบาททางวรรณคดีของพระมหามุนตรี"

ผู้เขียน ระเด่นลันได มีเนื้อหาละเอียด

วัฒนธรรมศักดิ์นา

โดยเฉพาะวรรณกรรมของชนชั้นสูงในเรื่อง

"อิเหนา" "เพลงยาวบัตร์สนเทห"

สะท้อนการฉอราษฎร์ บังหลวง เป็นต้น

นามปากกา "ทีปกร" จิตร ภูมิศักดิ์

เป็นคนคิดขึ้นเอง ซึ่งจิตรให้คำแปลว่า
"ผู้ถือดวงประทีป" คำที่มีความหมาย
อันรุ่งโรจน์โชติช่วงนี้
จิตรได้แรงบันดาลใจมาจากบทกวีภาษาฝรั่งเศส
ของ วิกเตอร์ ฮูโก ชื่อ
"ความสว่างและความมืด" (Les Rayons et
les Ombres, I , 1893)

"กวี
ภายใต้วันคืนอันอัปลักษณ์เช่นนี้

ย่อมจกแผ่วทางไว้เพื่อวันคืนอันดีก
วา

เขาคือบุรุษแห่งยุคสมัยของความใ
ฝ่ฝืน

ที่นี่ ดินทั้งสองเหยียบย่ำกันอยู่ ณ

ดินทั้งสองเพ่งมองไปเบื้องหน้าโน้น

เขานั้นเที่ยว
โดยไม่คำนึงถึงคำประณามและเยีร
ยอ

เปรียบเสมือนผู้ทำนายวิฤกษ์แห่งอนาคต

จักต้องกระทำสิ่งที่จะมาถึงให้แจ่มแจ้ง
า

เสมือนหนึ่งคอมพิวเตอร์ในมืออันอรอ
งรับสรรพสิ่งของเขา

ซึ่งกวัดไกวจำอยู่เหนือศีรษะ
ของมวลชนทุกกาลสมัย"

ความคิดเรื่อง
"ศิลปเพื่อชีวิต"
ซึ่งถือว่าเป็นความคิดใหม่ในส
มัยนั้น   ปรากฏว่า
"เสฐียรโกเศศ" หรือ
ศาสตราจารย์พระยาอนุมานร
าชนกก็เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ตรงกับที่ "ทีปกร"

เสนอ

และในหนังสือรับห้องฉบับ

ดังกล่าว "เสฐียรโกเศศ"

ได้แปลบทความเรื่อง

"ศิลปคืออะไร?"

ของตอลสตอยให้

พร้อมกับอาจารย์กุหลาบ

สายประดิษฐ์

ก็ได้มอบบทความเรื่อง

"ความเป็นมาของประวัติศาสตร์

ตร์" ซึ่งเขียนถึง

"ผู้สร้างประวัติศาสตร์ไม่ใช่ก

ษัตริย์

แต่เป็นประชาชนผู้ทุกข์ยาก"

หนังสือรับของศิลปินากร

พิมพ์ไว้ 1,000 เล่ม

หลังจากมีการแจกหนังสือดังกล่าว

แล้ว

ได้ถูกบรรดานักศึกษาคณะจิต

กรรม

ต่อต้านและนำไปทำลายเป็นจ

านวนมาก

และเกิดการชกตอयरระหว่างผู้

มีแนวคิด สองแนวทาง

ได้มีการประชุมชักฟอกโดยกร

รมการนักศึกษา ว่า "ทีปกร"
คือใคร
และได้มีนักศึกษาชายคณะจิต
รกรรม ชื่อว่ากำจร
สุนพงษ์ศรี
ออกมารับสมอ้างว่า ตนคือ
"ทีปกร"
เพื่อไม่ให้เรื่องลุลงไป

ตอนเช้าตรู่ของวันที่ 21

ตุลาคม พ.ศ.2501
จิตรถูกจับกุมพร้อมกับ
บุคคลอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก
ที่ตอสูเพื่อ

ประชาชนในข้อหา

"มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์" และ

"สมคบกันกระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร"

อันเป็นผลมาจากการยึดอำนาจและการใช้นโยบายปราบปรามของจอมพลสฤษดิ์

ธนะรัชต์

จิตรฤกษ์จับกุมคุมขังไว้ที่

กองกำกับการสันติบาล

(บริเวณโรงพยาบาลตำรวจใน

ปัจจุบัน) ในวันที่ถูกจับกุม
ได้มีลูกศิษย์ของจิตรหลายคน
ไปเยี่ยม

เมื่อนักศึกษากล่าวถึงว่า
"อาจารย์จิตรอยู่หรือป่าวคะ"
ก็มีเสียงตอบจากผู้ที่ถูก

คุมขังร่วมกับจิตร

ตอบกลับออกมาว่า

"ถ้าเขาไม่อยู่ที่นี้แล้วเขาจะอยู่ที่ไหนล่ะจะหนู"

จิตรถูกคุมขังตามสถานที่ต่าง

ๆ ประมาณสามแห่ง คือ

กองปราบปรามวัน

เรือนจำลาดยาวใหญ่
และเรือนจำลาดยาวเล็ก

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
ใช้วิธีเหวี่ยงแห
กวาดเอาคนที่ต้องสงสัยว่าเป็น
คอมมิวนิสต์มาขังไว้หมด
ในลักษณะที่
ว่าจับมาสืบคนเป็นคอมมิวนิสต์
หนึ่งคนก็ถือว่าใช้ได้
ภายในคุกลาดยาวเมื่อต้นปี
พ.ศ.2501
จึงมีคนหลายกลุ่มมารวม
กันในคุกการเมือง

กลุ่มแรก

เป็นสมาชิกองค์กรจัดตั้งของ
พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ศไทย(พคท.) เช่น เป็ลียง
วรรณศรี, อุดม สีสุวรรณ ,
หนก บุญโยดม และคนอื่นๆ

กลุ่มที่สอง

เป็นนักการเมืองแนวสังคมนิยม
เช่น เทพ โชตินุชิต ,
พรชัย แสงจัจจ , เจริญ
สีบแสง และคนอื่นๆ

กลุ่มที่สาม

เป็นพวกหักเขี่ยน-หักหนั่งสื่อ
พิมพ์ เช่น อุทธรณ์ พลกุล ,
อิสรา อมันตกุล , สนิท
เอกชัย , เซลง
กัทลีระตะพันธ์ และคนอื่นๆ

กลุ่มที่สี่

เป็นนักศึกษาปริญญาชน
ที่มาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
าลัย เช่น จิตร ภูมิศักดิ์ ,
ประวุฒิ ศรีมันตะ, สุธี
คุปตารักษ์
จากมหาวิทยาลัยเกษตร เช่น
นิพนธ์ ชัยชาญ , บุญลาภ

เมธางกูร
และนักศึกษานุ่มอื่นหลายคน

กลุ่มที่ห้า

เป็นชาวนาจากบ้านนอก
และชาวเขาจากดอยในภาคเหนือ
เป็นพวกที่ไม่รู้เรื่องอะไร
ซึ่งถูกกล่าวหาว่า
เป็นชาวนาที่อยู่ในสายจัดตั้งของ
อง พคท.

กลุ่มนักศึกษาารวมกันในนาม "กลุ่มหนุ่ม" หรือ "กลุ่มเยาวชน" โดยมีจิตร เป็นแกนหลักคนหนึ่งของกลุ่ม ในคุกลาดยาว องครพรรคคอมมิวนิสต์ ได้แยกออกเป็นสองปีก ปีกขวาประกอบด้วยกรรมกรกลางพรรคชูกับสมาชิก พรรคชาติไต

ส่วนปีกซ้ายมีสมาชิกพรรค
คุณภาคอีสานรวมมือกับก
ลุ่มहनุมน

ปีกซ้ายโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่า
า เป็นพวกฝักกลางวัน
หรือหักประณีประนอม
"พวกฉวยโอกาสเอียงขวา
" หรือ "พวก
ลัทธิยอมจำนน"
ด้านปีกขวาก็โจมตีปีกซ้าย

ยว่า เป็น
"พวกโจยโอกาสเอียงซ้าย"
" หรือ
"พวกลัทธิสู่มเสียง"

ในปี พ.ศ.2503
ชาวลาดยาวูทงซ้ายแ
ละไมซ้ายได้รวมกัน
ก่อตั้งรูปกอรำงคณะก
รรมการสำคคืเพื่อช

วยเหลือ
เพื่อนๆที่อยู่รวมกัน
มีการแบ่งงานออกเป็
นแผนกการผลิต
แผนกการศึกษา
แผนกดนตรีและกีฬา
แผนกสวัสดิภาพผู้
ต้องขัง
โดยมีประธานคือเทพ

โชตินุชิต

ต่อมาเมื่อวันที่

30 ธันวาคม

พ.ศ.2507 จิตร

ภูมิศักดิ์ได้รับการปล

อยตัว

เนื่องจากศาลกลาโหม

ยกฟ้อง

รวมเวลาที่จิตรถูกคุม

ข้งโดยไม่มีควมผด

6 ปีเศษ

ระหว่งที่จิตรอยู่ในค

ก

จิตรได้ทุมเวลาในการ

เขียน หนังสือ

ผลงานเด่นๆ

ของจิตรที่เกดขึ้นในค

ก อาทิเช่น

ผลงานแปลนวนิยาย
เรื่อง "แม่"

ของแมกซิมกอร์กี ,
โคทาน นวนิยาย

จากอินเดียของเปรม
จันท (แปลไม่จบ)

และผลงานทางวิชาการ
ที่ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษ
ษ คือ

"ความเป็นมาของคำ
สยาม ไทย
ลาวและขอม
และลักษณะทางสังคม
ของชนชาติ"

เดือน>ตุลาคม

พ.ศ.2508 จิตร

ภูมิศักดิ์

ไต่เต๋นทางสู่ชนบทภา

คือसान
เพื่อเข้าร่วมต่อสู้กับ
พรรคคอมมิวนิสต์
แห่งประเทศไทย (
พคท.) ในนาม "
สหายปรีชา "
และในเดือนพฤศจิกายน
ยน พ.ศ.2508
สหายปรีชา

ได้เดินทางไปที่
บ้านดงสวรรค์
ชายป่าดงพันทนาโดยมี
ไสว
ห้กรบแห่งบ้านเปือยไ
ปรอรับ
มุงสู่ที่ม้หนักกลางดงพระ
เจ้า ไนฐานะ
"คนผานทาง"

ซึ่งจะได้รับการส่งตัวไปปฏิบัติงานในจินตมค้ำขอขงสหાયไฟ (อัศนี พลจันทร) ตอ พคท. แต่จิตรขอ เรียนรุการปฏิวัติในช นบทไทยเสียกอหนระย ะหนึ่ง

สหายนปรีชาใช้ชีวิตอยู่
ที่ดงพระเจ้าได้ไม่นาน

กองทัพหารป่าก็ถูกกำลั
งเจ้าหนุ่ที่ตำรวจเขา

กวาดล้าง

นับเป็นครั้ง

แรกที่มีการแตกเสียง

ปืนในดงพระเจ้า

วันเสียงปืนแตก

วันที่ 7 สิงหาคม

พ.ศ.2508

มีการปะทะกันระหว่าง
ตำรวจกับทหารป่าเบ็

นครั้งแรก

ที่บ้านนาบัว

อำเภอหนองบัว

จังหวัดนครพนม
พรรคคอมมิวนิสต์แห่ง
ประเทศไทยถือว่า
นัดดังกล่าวเป็นวันเริ่ม
ต้นของสงครามประชา
ชาชน
ในที่ประชุมกรรมการ
เมืองขยายวงที่ดังพระ
เจ้าเมื่อเดือนกันยายน

พ.ศ.2508

ก็มีมติรับรองและอนุ
มติให้ตอบโต้ฝ่าย
รัฐบาลด้วยกำลังอาวุธได้

กองกำลังทหารป่าที่ยัง
ไม่มีชื่อหน่วยมากอ
งก็ ได้มีชื่อขึ้นมาบางแ
ลว่า "

พลพรรคประชาชน
ไทยต่อต้านอเมริกา"
เรียกย่อๆว่า
"พล.ป.ตอ." ซึ่ง
แจ่มศรี(ลุงธรรม)
ได้มอบหมายให้จิตร
ภูมิศักดิ์แต่งเพลง
มารชประจำพรรค
ด้วย

สุหายปรีชาและพวกไ
ดถอยทัพจากเหล่าขีเ
หล็ก
ตัดผ่านป่าไปทางบ้าน
สงดาว
หยุดพักพลที่บ้านบ่อแ
กน้อย ซึ่งมี
นายพลจำปา หรือ

พ่อจำปา เป็นแกนนำ

และรวบรวมเหยื่อที่บาดเจ็บ
มาผูกพาเหล็กไปยังภูผ

าดง

ผ่านภูผาลมไปที่ภูผาห้

ก ซึ่ง

ไกล ๆ ก็นั่นมีหมู่บ้าน

ผาห้ก

(หรือบ้านผาสุก)

และด้านข้างของหมู่บ้าน
เป็นภูเขาคือชื่อว่า
"ภูผาตั้ง"

ซึ่งภูผาแห่งนี้กลายเป็น
เป็นที่ตั้งแห่งใหม่ของ
ทัพใหญ่

สหยาปรีชาได้ปฏิบัติ
อันมवलชนที่นี้

โดยมีสหായสวรรคต์เป็น
น "ทหหารพิทักษ์"

คอยติดตาม

และเป็นเพื่อนร่วมงาน

น

ที่ภูผาลมสหાયปรีชาไ

ดแต่งเพลง

"ภูพานปฐิวัตติ"

ขึ้นกลายเป็นเพลงต่อ

มาทำงาน
มวลชนที่บ้านหนองแ
ปน และบ้านคำบ่อ
ในวันรุ่งขึ้นได้ถูกล้อม
ปราบจากฝ่ายรัฐบาล
สายปรีชา
สหายสวรรค์และ
สหายวาริช
ได้หลบหนีไปทางเทือก

กเขากฎอ้างศอ
แต่ไต่หลงทางไปถึงบ
านหนองกงในเวลาเย
น ด้วยความหิว

สหายปรีชาได้เข้าไปข
อขาวในหมู่บ้านหนอง
กง ที่บ้านของ
นางคำดี อ้าพล
แต่นางคำดีได้แอบให้

คนไปแจ้งแก่
กำนันคำพล อำพน
(กำนันแหลม)
เมื่อจิตรได้รับหอขาว
ก็เดินทางออกมา
ที่ชายป่าทวยห่มบาน
เพื่อนำหอขาวมาให้
กับสองสหาย แต่ถูก
กำนันแหลมและกลุ่ม

ทหาร อส.ตามมาทัน
ที่นาจารย์รวย
และสหายปรีชาได้
ถูกล้อมยิงเสียชีวิต

วันที่ 5

พฤษภาคม

พ.ศ.2509 จิตร

ภูมิคุ้มกันดี

ถูกล้อมยิงเสียชีวิตลง

ที่ชายป่าบ้านหนองกุง
ตำบลคำบ่อ
อำเภอวาริชภูมิ
จังหวัดสกลนคร

๒ .
แมวกาลเวลาจะผ่าน
มานานหลายสิบปี
นับแต่การจากไป
ของจิตร ภูมิศักดิ์แต่

ณ วันหนึ่งชื่อของจิตร
ภูมิศักดิ์ ก็ยังคงอยู่
ผลงานและประวัติขอ
งเขายังมีผู้กล่าวขานถึ
งทุกวันนี้
มีคนเกิดจาก
เขามากมาย

เมื่อประมาณต้น

พ.ศ.2544

คณะผู้จัดทำได้มีโอกาส
สไป
รวมงานสืบสานภูมิป้
ัญญา
ปกป้องพันธุกรรมพื้น
เมืองที่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ม
ในเวลาค่าก็ได้ชมการ

แสงดนตรีของ
พี่น้องนักศึกษาวเข
จากศูนย์การศึกษาท
างเลือกมอносอดาว
ขับกล่อมเพลงแสงดา
วแห่งศรัทธา
และการกล่าวขานถึงจิ
ตร
ภูมิศักดิ์อย่างหน้าประท

บ่ใจมาก